

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Ta vare på læren / Salmebokforslaget 2008 / Heldt Paulus seg "innenfor rammen av sin tids jødedom"? / Prestetjeneste og ordinasjon / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

- 7. søndag etter pinse – Even Borch
- 8. søndag etter pinse – Hilde Barsnes
- 9. søndag etter pinse – Tore Skjæveland

Læren er ikke en individuell affære, men et uttrykk for det trosinnhold som deles i fellesskap.

Ta vare på læren

"Gi akt på deg selv og på læren. Fortsett med det! For gjør du det, skal du frelse både deg selv og dem som hører deg." Slik lyder formaningen til kirkelederen Timoteus (1 Tim

4,16), en formaning som også er høyst relevant for kirkeledere i vår tid.

Kristen tro er mer enn lære. Den er opplevelse, fellesskap, ordninger, ritualer og levd

liv. Kjernen i troen er det personlige gudsforholdet, den grunnleggende tillit til frelseren, som Den hellige ånd har skapt gjennom nådens midler. Troen skapes når evangeliet om Guds frelseshandling i Jesus Kristus forkynnes og høres.

Forði det budskap troen bygger på, kan uttrykkes i ord, har det også et bestemt kognitivt innhold. Det uttrykker og forutsetter bestemte ting om Gud, verden, mennesket og om Guds handlinger til frelse. En sammenhengende framstilling av dette kunnskapsinnholdet kan betegnes som den kristne lære. Læren er et systematisk og forpliktende uttrykk for innholdet i den kristne tro. Dette inkluderer spørsmål som i faglig sammenheng gjerne blir behandlet av dogmatikken, men også av etikken.

Troen lever i fellesskapet av de troende, og troens innhold er gjennom generasjonene blitt overlevert i dette fellesskapet. Derfor er læren ikke en individuell affære, men et uttrykk for det trosinnhold som deles i fellesskap. Læren er kirkens lære. Det gir læren et visst objektivt preg, noe man kan legge til grunn selv om man ikke til enhver tid opplever læren som et umiddelbart uttrykk for egne trosopplevelser. At læren har et objektivt preg, betyr ikke at den ikke kan diskuteres eller kritiseres. Ikke minst for kirkens prester er det viktig at man arbeider med og tilegner seg læren på en slik måte at man personlig kan stå inne for den.

Lærens betydning for det kirkelige fellesskap innebærer også at kirkesplittelse og splittelse i lære ofte hører sammen. Avklaring av læremessige forskjeller har derfor vært en viktig side ved tilnærmingene kirkesamfunnene imellom. I mange tilfeller har man oppdaget større nærhet i læremessig forståelse enn det man tidligere hadde antatt. Et av de største gjennombrudd i slike læresamtaler var enigheten mellom katolikker og lutheranere om forståelsen av rettferdiggjørelseslæren i Felleserklæringen fra 1999.

En viktig innsikt fra de økumeniske læresamtaler er at man kan vedkjenne seg en grunnleggende læremessig enhet selv om man uttrykker og vektlegger forskjellige aspekter ulikt. Læren er ikke uten videre identisk med bestemte formuleringer av læren. Det er en

innsikt som også kan gjøres gjeldende for ulike teologiske retninger innen den samme kirke. Teologisk mangfold og debatt er nødvendig for å hindre kirkelige ensretting og stagnasjon, så sant det er forankret i en felles forpliktelse på det bibelske evangelium. Man fremmer ikke læren ved å hermetisere den, men ved stadig å formidle, fortolke og samtale om den.

Lærens avgjørende betydning for det kirkelige fellesskap betyr ikke at preken og annen formidling skal framstå som dogmatiske forelesninger. Samtidig er det viktig at all trosformidling er læremessig fundert og informert. Læren er på en måte skjelettet i en kropp som også inneholder mange andre elementer. En annen metafor som kan beskrive lærens betydning, er grammatikkens betydning for språket. Den gir struktur og grenser for hvordan språket kan brukes, samtidig som den ikke avgjør inn-

Den viktigste innsats en kan gjøre for kirkens lære er ved positivt å utfolde den.

holdet i alt som sies. Et eksempel på dette kan være treenighetslærens betydning. Ved siden av å være et uttrykk for hvordan man forstår Gud, har den også avgjørende betydning for strukturen i kristen tenkning og forkynnelse for øvrig.

Ved siden av lærens betydning for forkynnelse og undervisning er det nødvendig å peke på sammenhengen mellom lære og liturgi. I sin tilbedelse uttrykker kirken sin dybeste overbevisning om Gud og hans forhold til verden. *Lex orandi, lex credendi* (bønnens lov er troens lov) er et gammelt kirkelig prinsipp. Derfor er det viktig at liturgiske tekster kvalitetssikres på en særlig måte, ikke bare for å forhindre at de sier noe galt, men for å sikre at de gir et rikt uttrykk for fylde i den kristne tro. Ikke uventet stod derfor læremessige vurderinger sentralt i arbeidet med gudstjenestereformen i Den norske kirke.

Når man diskuterer betydningen av kirkens lære, fokuserer man ofte på hvor grensene går for den læremessige forpliktelse, og hvordan man skal forholde seg til læremessige avvik. Håndteringen av denne type læresaker fikk i 1985 en grundig behandling i utredningen "Den norske kirke og lære" (NOU 1985:21) under ledelse av Ivar Asheim. Dette er en utredning med mye viktig stoff og gode vurderinger som fortsatt har relevans. Det mest

konkrete resultatet av utredningen ble opprettelsen av Den norske kirkes læremnd i 1988. Dette er et organ som kun trer sammen når det får oversendt saker til uttalelse. Så langt har nemnda vært lite brukt, og da først og fremst i forbindelse med kontroversene rundt homofilspørsmålet.

Det å ta vare på læren er ikke bare et spørsmål om de læremessige yttergrenser. Den viktigste innsats en kan gjøre for kirkens lære, er ved positivt å utfolde den. Langt viktigere enn det som skjer i læremnd, er det som skjer hver eneste søndag i liturgien og fra prekestolen. Gjennom sin vigsling er kirkens prester forpliktet til å "forkynne Guds ord klart og rent, som det er gitt oss i Den hellige skrift, og som vår kirke vitner om det i sin bekjennelse." I tillegg til å sørge for at dette skjer i ens egen forkynnelse, bør prester se det som din oppgave å se til at det som ellers formidles gjennom ord og handling i menigheten, er et sant uttrykk for kirkens tro.

I vår kirke har biskopene et avgjørende læreansvar. Som tilsynsmenn og -kvinner pålegges de i sin vigsling å "ta vare på den apostoliske lære etter vår kirkes bekjennelse, og rettlede og oppmuntre Herrens tjenere i menigheten." Dette gjør de gjennom sitt tilsyn for bispedømmets menigheter og vigslede medarbeidere, gjennom arbeidet i Bispemøtet og gjennom å formidle kirkens tro i offentligheten. Etter min mening bør evnen og viljen til å ivareta denne siden ved bispetjenesten være et avgjørende kriterium ved rekruttering av nye biskoper.

Ansaret for læren er samtidig ikke begrenset til én bestemt gruppe. Mer enn noen gang trenger vi et "myndig lekfolk" som også er opptatt av troens innholdsside. I en demokratisk oppbygd kirke vil det være Kirkemøtet som har det siste ord, også i saker med læremessige implikasjoner. Samtidig er det i lærespørsmål viktig å bevare en viss "langsomhet"

der slike spørsmål undergis en grundig behandling der teologisk sakkyndighet får spille en viktig rolle. Det sikres i dagens ordning ved at Kirkemøtet ikke behandler saker av læremessig karakter uten at Bispemøtet på forhånd har sagt sin mening.

I en fremtidig kirkeordning er det viktig at prosedyrene for behandling av saker med læremessige implikasjoner blir tilstrekkelig robuste. Det er også viktig å sørge for at Bispemøtet besitter den nødvendige kompetanse for å ivareta det læremessige ansvar det er tillagt. Etter min mening bør en her vurdere å gi Læremnd en mer aktiv rolle. I Sverige er det f.eks. slik at "Läroämnden", der biskopene har selskap med åtte teologisk sakkyndige, ut-

I en fremtidig kirkeordning er det viktig at prosedyrene for behandling av saker med læremessige implikasjoner blir tilstrekkelig robuste.

taler seg til alle spørsmål med læremessige implikasjoner som kommer opp i Kirkemøtet, herunder liturgiske ordninger.

Når det gjelder ansvaret for kirkens lære, har også de teologiske fakulteter spilt en viktig rolle i Den norske kirke. Det har på den ene side skjedd gjennom deres rolle som høringsorgan i kirkelige og teologiske spørsmål. På den annen side utøver fakultetene et læreansvar gjennom sin utdanning av kommende prester. For kirken er det av avgjørende viktighet at teologiske studentmøter en undervisning, fremfor alt i dogmatikk og etikk, som er forankret i kirkens lære. En slik forankring utelukker ikke, men forutsetter snarere, en kritisk behandling og oppøvelse av selvstendig refleksjon og tolkning. Som jeg tidligere har skrevet her på lederplass i LK (18/2010), er de teologiske fakulteters forhold til Den norske kirke et spørsmål som det er viktig å få avklart i forbindelse med en ny kirkeordning.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

Salmebokforslaget 2008

AV TORE KOPPERUD, LEDER FOR SALMEUTVALGET (2004–08)
OG PROST I SØNDRE AKER PROSTI

Preludium

I Luthersk Kirketidende for nær 100 år siden (nr. 52/1915 og nr. 1/1916) finnes det bidrag om "Det nye salmebokforslag". Forfatteren, Gustav Jensen (1845–1922), var en mer enn alminnelig toneangivende kirkelig aktør i sin tid, og ikke minst på det gudstjenestelige området. I 1911 tok han avskjed fra stillingen som stifts(dom)-prost i Kristiania og sokneprest i Vår Frelzers (Domkirkens) menighet, vesentlig for å kunne ofre seg for den salmebokrevisjon som foresto. Da hans forslag forelå i 1915, ble det møtt av atskillig kritikk. Det er noe av denne kritikken, som han – på en svært forsiktig måte – søker å imøtegå, samtidig som han gir noen utdypende synspunkter i forhold til en "Kort redegjørelse for dette salmeboks-arbeide" (som inngår i hans "Forslag til en revidert salmebok for Den norske kirke").

LK-artikkelen, som forfatteren hadde overveid å gi tittelen "Private overveielser", kom på trykk et halvt års tid etter at forslaget forelå. (Forslagets videre skjebne fremgår av det som ble hetende "Landstads reviderte salmebok", men egentlig med en mer omfattende oppslagstekst: "M.B. Landstads Kirkesalmebok. Revidert og forøket av stiftsprost Gustav Jensen med bistand av en komité." Den ble autorisert ved kgl.res. i 1920 og 1924.)

Det er ikke vanskelig for noen som har vært involvert i et salmearbeid, å forstå Gustav Jensens behov for selv å kommentere noe av alt

som da blir sagt av andre. Dette er bakgrunnen for mitt eget innlegg i det følgende.

Den gang og nå

Gustav Jensen var i utgangspunktet alene om dette arbeidet og hadde ingen å dele ansvaret med. Det salmeutvalg jeg selv ledet, var satt sammen av en rekke andre dyktige mennesker med kompetanse på hvert sitt område, det være seg som ordinære eller konsultative medlemmer samt tilsatte og frivillige medarbeidere. Det viste seg å være et både berikende og perspektivutvidende fellesskap som sto på i et svært spennende, krevende og givende oppdrag (med masse medgått tid også utenom møtene).

Fellesskapsdimensjonen var ikke den eneste forskjellen i forhold til Gustav Jensens oppdrag. "Vårt" oppdrag var i utgangspunktet langt bredere, nemlig å arbeide med *salmesangen* under ulike synsvinkler, men med et særskilt sikte mot de utfordringene som den vedtatte gudstjenesterevisjonen stilte oss overfor. Som utvalgsleder kan det være naturlig nå i en studiepermisjonstid, etter rundt 3 års selvpålagt taushet (2008–2011), å kommentere noe som med fordel kunne ha vært nevnt tidligere og slik kanskje hindret noen misforståelser og feiltolkninger. Reaksjonene på forslaget "Salmebok 2008" har vært mange. Her i LK har det imidlertid vært noen få, men viktige innlegg fra to tidligere biskoper. Andreas Aarflot var ute så tidlig som samme høst

(nr 21/2008) og Per Lønning så sent som i vår (nr 7/2011). Jeg skal ikke i det følgende gå direkte inn på noen av disse bidragene, utover å bemerke: Med sedvanlig grundighet går Aarflot inn i saken prinsipielt og prosessuelt, foruten helt konkret. I hans omfattende bidrag er det mangt å merke seg og grunne nærmere over. Lønning er mer kortfattet og setter særlig et så vesentlig spørsmål som dublettutfordringen (i full bredde) under kritikken skarpe lys – til mulig ny drøfting for dem som nå bearbeider hørings- eller salmebokforslaget (heretter forkortet til F).

Salmevalget eller *Salmebokutvalget*, som det etter hvert også ble kalt (heretter uansett forkortet til SU), hadde sitt siste møte i mars i 2008. Det var naturlig nok nødvendig med en del administrativt arbeid etter dette. I midten av 2010 ble det så oppnevnt en prosjektgruppe under Kirkerådet (KR), og arbeidet skal slutføres sommeren 2011. (Mitt bidrag her forholder seg ikke til dette arbeidet, som jeg bare i begrenset grad kjenner gjennom media.) Sakens videre løp i rådsstrukturen vil sikkert medføre at en del svakheter i F blir rettet opp, noe SU selv anså nødvendig ved avrundingen av sitt arbeid, men som likevel da måtte utestå grunnet overholdelse av den tidsplan som opprinnelig var lagt for hele gudstjenestereformen. Den endelige behandling av salmeboksaken er nå festsatt til Kirkemøtet (KM) 2012, med ny salmebok planlagt til 1. søndag i advent 2013. Det er tre år etter antatt plan nevnt i "Høringsdokument" (HD) 2008. Selv velger jeg ikke å se dette som en beklagelig forsinkelse, men som en høyst nødvendig besinnelse i en sak av svært stor betydning for Den norske kirke – og enda flere.

Oppdragsendring

Tidlig i prosessen ble SU stilt overfor problemstillingen med en eventuell ny salmebok. Her var det flere innfallsvinkler, men etter det jeg vil kalle en hensynsløst ærlig og åpen analyse av salmeboksituasjonen og en tilsvarende omfattende drøfting av alternativer, ble et opplegg med to nye bøker valgt nærmest enstemmig – noe overraskende også for utvalget selv. Denne anbefaling ble først bekreftet av Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) og deretter vedtatt av Kirkerådet (KR) i sak 50/05, be-

stående av fire punkter. Begge vedtak var enstemmige.

"To nye bøker" vil si *en hovedbok* (som "Norsk Salmebok" / NoS i dag) med det aller beste og mest kjente og kjære fra vår egen salmetradisjon og andre felleskirkelige kilder (fjernt og nær), foruten *en tilleggsbok* med i hovedsak nytt materiale til utprøving, men også glemte "skatter" av supplerende karakter (noe nær dagens "Salmer 1997" / forkortet til S97).

Det var etter denne planen med to bøker SU la opp sitt arbeid og disponerte de til en hver tid tilgjengelige ressurser. Det er all grunn til å tro at om opplegget hadde vært et annet, nemlig det som ble resultatet av prosessen etter høringsrunde og oppsummering – nemlig *en* ny bok (som er det oppdrag den før nevnte prosjektgruppe nå arbeider etter) – ville F fra SUs side ha vært preget av en forbedring i kvalitet på produkt, og dertil arbeidet langt mindre presset på tid for å nå det oppsatte kalendermål. Det betydelige "merarbeidet" kan likevel vise seg å ikke være bortkastet tid. SUs mange utfordringer av sanglig art kan vår kirke allerede i forbindelse med KM 2012 berøre der det særlig haster, eller vedta å komme tilbake til. Særlig viktig er det nå å få lagt grunnlaget for et *kontinuerlig salmearbeid*; merk igjen KRS vedtak 50/05, pkt. 4!

En viktig Del 2

Med Del 2 vil nok mange umiddelbart tenke på den nettopp nevnte tilleggsboken. Dette er likevel ikke tilfelle i det følgende. I midten av 2009 utkom nemlig "*Del 2: Supplerende materiale*" med Kirkerådet selv som forlegger. Allerede i 2008 var det både i HD og i forordet til F varslet at det ville foreligge "et supplerende ressursmateriale" til hjelp i høringsprosessen. Det fremgikk også at dette ville ha sin bakgrunn i SUs "dokumenter og drøftelser" og representere en fyldigere redegjørelse for F og de prinsippene som der lå til grunn for arbeidet (Med "fyldigere" tenkes det i forhold til den kortfattede presentasjonen som HD, med siste del om "Ny norsk salmebok", representerer.). Ikke minst viktig var det som der ble fremholdt, om at Del 2 ville inneholde opplysninger til salmene, "som kan bidra til å belyse hvorfor SU mener de bør være med i den kommende salmeboken".

Elektronisk forelå Del 2 sine ulike elementer på KRr sider etter hvert som de ble ferdigstilt fra p sketid (2009) og fram mot sommeren, men som samlet trykksak fikk de ulike høringsinstansene dette viktige informasjons- og vurderingsmaterialet først på den tid da høringsrunden var ved å avsluttes. At det ble slik, kan forklares. Administrativt var det altfor mange og store oppgaver i gudstjenestereformen totalt, som skulle løses med flere av de samme aktører involvert, og så ble det som det ble. Det kan og må beklages, men ingen involverte skal bebreides. Derimot kan det rettes et kritisk blikk på selve prosessen, som i den umiddelbare oppfølgingsfasen rammet salmearbeidet på en særlig uheldig m te.

Når det fra eksternt hold, og det av forskjellige røster, har vært fremholdt savnet av mer analysearbeid, prinsipiell tenkning og hymnologisk drøfting, så er det fra en side berettiget. Når det fra en annen side oppleves som uberettiget, så er det ingen kritikk av "kritikerne." Selv antar jeg at uvitenheten om det faktisk utførte arbeid fra SUs side er mye av årsaken. Jeg har nemlig ikke sett et eneste skriftlig bidrag, og knapt nok hørt noen andre i det hele tatt omtale Del 2. (Det gjelder også KRr eget organ, "Kirkeaktuelt".) Og så har også SU gjennom sine 3 1/2 år hatt kontinuerlige drøftinger og samtaler av ulik hymnologisk art! Innspill har kommet og notater har vært gjort underveis, og til sist skulle det skrives sammen til et hele. Det var da det glapp – av kapasitetsgrunner. Så får en i ettertid bare undres på om høringen hadde falt noe annerledes ut, hvis Del 2 hadde vært tilgjengelig tidligere.

Jeg regner med at Del 2 er tilgjengelig fortsatt og kan bestilles fra Kirkerådet av interesserte. Og jeg forutsetter nærmest som selvsagt at dette vil inngå som et viktig bakgrunns- og innf ringsmateriale for delegatene til KM 2012, som så snart de er valgt, burde få det for å begynne den forberedende lesning til en unik sak for et kirkemøte. For det er det!

Et nødvendig oversyn

Fordi Del 2 har vært både fraværende og ukjent for så mange, er det berettiget å gi et oversyn over innholdet utover det som allerede er nevnt i forrige avsnitt, nemlig opplysninger (som oftest i stikkords form) til hvert enkelt nummer

i F. For øvrig er det et forord og oversikter over forkortelser/kilder samt noe om SU selv. Det hele innledes med en kort visjonsdel ("*Med dem – også vi*"). Jfr. ordene fra prefasjonen om samsangen himmel – jord). Deretter følger:

1. Grunnleggende perspektiver (8 punkter):

Om oppdraget / Hvorfor ny salmebok nå? / *Salme* som begrep / Salmen i vår tid / Salmearbeidet i et økumenisk perspektiv / En bok i to bind / Mer om tittel og bruk / Om inndelingen av salmeboken / Bruk av salmer utenom salmeb kene.

2. Innholdsmessige momenter (5 punkter):

Sang for barn og unge / Noen musikksp rsm l / Om de videreførte salmene / Om de nye salmene / Om utelatelser av salmer.

3. Noen oversikter (3 punkter):

Det nasjonale perspektiv / Det nordiske perspektiv / Det globale perspektiv.

4. Noen muligheter og utfordringer (8 punkter):

Kontinuerlig salmearbeid / Fremtidig arbeid i tilknytning til salmeboken / Om å fremme sangen – generelt / Om å fremme sangen – konkret / Salmeboken og utdanningsinstitusjonene / Salmeboken, skolen og kulturarven / Salmesang og trosopplæring / Salmer og funksjonshemming.

5. Diverse

Registrene i salmeboken / Rettelser i salmebokforslaget / Salmebok og samlebok.

Og så avrundes del hele med en epilog, hvor skribenten fører oss direkte inn i vår egen tid – og samtidig griper tilbake til den første av våre offisielle salmebøker ("*Thomiss ns*" fra 1569). "Skribenten" er utvalgets sekretær,  ge Haavik, som hele sitt yrkesaktive liv har arbeidet med salmer og salmebok og er en av de fremste av vår kirkes salmekjennere. SU skulle gjerne sett det mulig å trekke enda større vekslers på hans faglighet. Del 2 har også med "Forslag til endringer i videreførte salmer" og et oppdatert "Alfabetisk register" over hva som er med fra NoS og S97, foruten foreslått i F. (Tilsvarende oversikter i den store "Hørings-

utgaven” av F viste seg ikke å være fullt ut korrekte.)

Samlet sett er det grunnlag for å hevde at det materialet som slik er samlet og publisert, er noe av det viktigste SU etterlater seg. Det er bent frem vanskelig å forholde seg til F uten godt kjennskap til dette grunnlagsmaterialet. Selv mener jeg det er en rekke gode grunner til å påstå at mange i gruppen ”salmeinteresserte” – (Den er fortsatt gledelig stor!) – vil ha mye å hente av informasjon og til inspirasjon i Del 2!

Noen ulike overveielser

Det er ingen ”redegjørelse” som her skal gis. Det er gjort i HD (kort) og med Del 2 (fyldig). Det er ingen ”Private overveielser” heller. Det aller meste i det følgende er forankret i SUs egne overveielser.

1. *Det store antall.* Det ene er antallet bidrag foreslått av SU, men da fordelt på to bind. Det er opplagt at med *ett* bind for øyet, må omfanget klart reduseres (med den fare det medfører at sjangerbredden blir smalere). Det andre er det antall bidrag som har vært gjennomgått totalt av SUs medlemmer. Av HD fremgår det at ca. 4.400 bidrag er registrert. Hertil kommer imidlertid en grundig gjennomgang av alle bidrag i NoS og S97, foruten de mange slags samlinger (salmer, sanger, viser, dikt o.a.) som SUs medlemmer har hatt til gjennomsyn og vurdering, men som ofte har ført til bare få innmeldinger, og i mange tilfeller overhodet ingen. Med dette som bakgrunn er det et forsiktig estimat at tallet for gjennomsyn er minst et par tusen høyere.

Det må ellers fra en annen side sett nevnes at antallet er for lavt når det gjelder nynorsk-bidrag. SU tilstrebet å videreføre dagens fordeling (60/40 bm/nn), men kom beklageligvis ikke i mål tidsmessig med dette og endte opp med en fordeling lik 65/35 for de to foreslåtte nye bind. Dette må avgjort forbedres i det videre arbeid med saken. Det samme gjelder fordelingen språklig under de enkelte inn-delingsemner (50 i tallet). Her er det nok det merkes aller mest den knapphet på tid som SU hadde i siste fase av arbeidet. Når en likevel var nødt til å levere sitt forslag, så var det i klar erkjennelse av at her måtte noe mer gjøres på flere punkter, og likevel var en enige om

at F var et tilstrekkelig godt grunnlag til å kunne danne utgangspunkt for en videre bearbeiding.

Det skal også nevnes at i et nasjonalt tross-opplæringsperspektiv var SU opptatt av å få kvantifisert det som i både HD og Del 2 er kalt en *salmekanon*, til bruk for en målbevisst og gjennomtenkt innøving av salmer av særlig verdi og viktighet. Det fremgår av Del 2 at dette ikke har vært ”praktisk mulig å gjennomføre innenfor den oppsatte tidsplanen”. Det fremholdes imidlertid samtidig at ”det er å håpe at det likevel lar seg gjøre i forbindelse med og forlengelse av høringsprosessen. Svært verdifull tid ville ellers gå tapt, om det ikke skulle vise seg mulig å rigge til en salmekanon nå.”

2. *Det helt nye.* Noe av det første mange nok merker seg er en del nye stikkord og begreper i ”Salmebokens inndeling”. Som eksempler skal nevnes ”Undring og lengsel”, ”Nød og klage”, ”Forvalteransvar og ærefrykt for livet”, ”Stillhet og ettertanke”. Ordet ”hengivelse” er også hentet inn i en sammenheng. SU har bestrebet seg på å se om det er trekk i vår tid, som bør fanges opp og gis plass som en slags signatur til gjenkjennelse tidlig i boken.

Fenomenet ”Nyere lovsang”, som det er kalt, har det vært brukt mye tid til å finne gode eksempler på, men bidragene i F er relativt få, og ikke alle like gode. Det siste er bekreftet i høringen. Ellers skal det under ”nytt” bare sveipes innom noen få konkrete bidrag: ”*Vi er barn av lys og skygge*” (F273) er en viktig sang for ”Tro og lys”-miljøet i Norge (et fellesskap av psykisk utviklingshemmede), fremgår det av Del 2. De to salmene ”*Hellig er vår Gud og konge*” (F94) og ”*Som toner i en evig sang*” (F214) har det til felles at de har sin bakgrunn fra Qumran og slik må sies å være unike i tradisjonell salmeboksammenheng. Til sist la det også være nevnt at morsmotivet som nok også tidligere har vært fremme i vår salmesang, med F har fått klart flere nedslag (især med bibelsk tilknytning til Salme 131,2 / Jes 49,15 og 66,13 / Matt 23,37 / Luk 13,34). Som eksempler fra F nevnes nr. 90 (v 2) / 107 / 181 / 264 (v 3).

Det er underlig å merke seg at nærmest ingen har funnet grunn til å stanse ved noen av disse nyheter, eller ”salmenyheter” i det hele –

med ett markert unntak: innslaget av det som har vært kalt "dikt". Det må det sies noe mer om i det følgende.

Den romersk-katolske kirke hadde åpnet opp for dette med sin nye salmebok *Lov Herren* (2000), ved å hente inn navn som Olav Aukrust, Arnold Eidslott, Nordahl Grieg, Inger Hagerup og Arnulf Øverland med flere som på det tidspunkt sto helt utenfor vår egen kirkes salmebøker. Dette forhold var nærmest ikke registrert av media. Ganske annerledes ble reaksjonene da F utkom snaut ti år etter, og det viste seg at Den norske kirke hadde fulgt det samme spor, men med langt flere "kunstnere" på forfatterlisten. "Kjendiser" ble også nevnt. Det essensielle for SU var imidlertid hva disse "navn" hadde å formidle, og man fant at det var ikke så rent lite. Et "nytt" spor var det altså ikke, men et viktig supplement med en noe annen aksentuering av troens innhold, ofte mot det søkende (tro/tvil) og oppsøkende (kjærlighet/rettferdighet). Noen få eksempler: Bjørnsons påminnelse "*Elsk din neste, du kristensjel*" (F127), Olav H Hauges bønn "*Opn mine augo, Herre*" (F321) og Ibsens pinsevers "*Velsignede Morgen, da Gudsrigets Tunger*" (F73). Til det siste: Det som menigheten i "Peer Gynt" synger på kirkebakken, må vel også kunne synges i våre kirkehus.

Den noe for absolutte og bryske kritikk av "kunstnernes inntog i salmeboken" må etter min mening nyanseres, og ikke minst må hvert bidrag gis en separat vurdering. Det jeg her har løftet frem som eksempler, er ikke nødvendigvis "bare" dikt eller ren og skjær poesi. Det hører til vår kristne kulturarv, som selvsagt også mangt i vår mer tradisjonelle salmesagt gjør. Det er en sammenheng her, som vi burde både utfordre og utnytte i større grad enn det som til nå har vært tilfelle. Kvantitativt må det nødvendigvis bli relativt beskjedent, men kvalitativt kan det faktisk bli et viktig tilskudd til vår fra før så sammensatte salmesamling, og for noen kanskje representere en ny vei inn til salmebokens rike skattkammer. Det handler om den tro som ikke helt har funnet, men som leter – og ved det kan finne mer enn den fra først av ante var mulig.

Den felleskirkelige sang

Bare ett punkt til må med, men det har vært bemerkelsesverdig for dette salme(bok)arbeidet og fortjener et eget avsnitt. For første gang i norsk salmehistorie var det nå blant mange andre forhold en klar *øumenisk* side ved vår kirkes salmebokarbeid. Noe annet var knapt tenkelig ved oppstart av et slikt arbeid i et nytt årtusen! Allerede i KRs vedtak 50/05 var dette med, men endte opp i en noe annen form enn da nevnt: Intensjonen var (1) å synge med samme tekst/tone, eventuelt (2) samlet i en egen øumenisk del av salmeboken eller (3) markert "på annen måte". Det første fant man fort ut helt ville sprengte den aktuelle tidsramme; det andre så man til sist ville være langt mindre hensiktsmessig enn først antatt, mens det tredje kunne la seg gjøre ved tegn i den nye boken.

Den øumeniske ble ivaretatt ved at man i årene 2006–08 (nøyaktig to år!) – samtidig med SUs eget arbeid – arbeidet med det som til sist ble *Den felleskirkelige salmelisten*, og som er konkret gjengitt i Del 2. (Her finner man også en bredere omtale av det felleskirkelige arbeidet i det hele. Også i HD, under "En øumenisk dimensjon", er dette fremme.) Et samarbeid i vanlig forstand er det her ikke tale om. Det var Den norske kirke som i utgangspunktet ba om bistand og hjelp fra en rekke trossamfunn og kristelige organisasjoner, som en del av sitt eget arbeid med ny salmebok. 16 samfunn og organisasjoner takket ja til forespørselen. Selv fikk jeg ansvaret for og gleden av å lede også dette arbeidet. Det er noe av det største jeg har fått lov til å være med på! Å være vitne til hvordan man over de mange grenselinjer kunne snakke godt og saklig, helt åpent og bunn ærlig om troen i salmens form. Det var bent fram betagende å merke hvordan de ulike bøyde seg mot hverandre i et forsøk på mer av forståelse, uten på noen måte å gå på akkord med egne overbevisninger.

Det er vanskelig å tenke seg et øumenisk arbeid med en slik grad av entusiasme og så helt konkrete resultater. Vår kirke må se det som en høyt prioritert oppgave å bidra til at dette viktige salmearbeidet ikke stopper opp, men føres videre – i beste øumeniske ånd!

Postludium

Jeg begynte med Gustav Jensen, og jeg vender tilbake til ham. Han skriver i LK om sitt salmebokforslag og videreføringen av de "gamle" salmer bl.a. følgende: "Der er ingen salme ... som i tidens løp er gjengivet saaledes som den fra først av blev nedtegnet. Hele vers er utelatt, tanker som har tapt sin livskraft utskutt, forældede og besynderlige uttrykk avløst av andre o.s.v. Likesom en diplomatisk nøiagtighet helt er utelukt ved oversættelsen fra fremmede sprog, saaledes gjælder noget lignende ved oversættelsen fra den ene tid til en anden". Det er grunn til å merke seg disse ord i prosessen og samtalen rundt en hver ny salmebok.

Skjønt enda tyngre er de Martin Luthers ord som Gustav Jensen henter inn, ja, faktisk reiser som en fane foran selve "Redegjørelsen" knyttet til hans eget avsluttede salmebokarbeid. Tillat meg her til slutt, noe forkortet, å gjøre disse gamle ord også til mine – som selvbesinnelse og fellesskapsutfordring for oss alle:

"Om en eller anden sang ikke behager dig, saa tag ikke anstøt derav, men overlad den til andre som har glæde av den. Gaa du til andre sange. Maaske vil det som i dag ikke behager dig, i morgen være dig kjær."

Aktuell bok fra Luther Forlag!

Jens Olav Mæland

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

Et vekkerrop til norske kristne!

"Har vi glemt våre kristne søsken i Palestina? Mange av dem har emigrert slik at den kristne befolkningen i Det hellige land er dramatisk redusert. Mæland viser oss at de bibelske landløftene ikke kan brukes som unnskyldning for at elementære menneskerettigheter settes til side. Hans bok er et vekkerrop til norske kristne og til alle Israel-venner: 'Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!'"

Professor Hans Kvalbein, MF

"Boken er balansert og kjemisk fri for antisemittisme. Men den lodder situasjonen på dypet. Den historiske gjennomgangen gir en god oversikt over utviklingen i området. Boken er full av informasjon og kunnskap."

Prest Oddvar Tveito i LK.

Kr 248,-

Heldt Paulus seg "innenfor rammen av sin tids jødedom"?

Sluttreplik til Gunnar Haaland

AV JENS OLAV MÆLAND

Eg har notert med glede at Gunnar Haaland dreg attende den stigmatiserende påstanden sin om at mine resonnement i artikkelen om "landløftene" (LK nr. 9) skulle vera "anti-jødiske". Likevel meiner han at me er "grunnleggjende uenige", og fokuserer i sitt siste innlegg på "Paulus og landløftene". Hans forståing av Paulus utfordrar til ein sluttkommentar, for her ligg truleg noko av grunnen til vår usemje.

GH meiner at nyare forskning har gjeve ei ny forståing av Paulus og hans samtids jødedom. Jødedomen på Jesu tid var ikkje prega av "lov-trelldom og gjerningsrettferdighet, men av pakttroskapens lovfromhet...", av troen på Guds nåde...". I denne forskninga forstår ein Paulus "innenfor rammen av sin tids jødedom, ikke i opposisjon til den". Damaskus-opplevinga er ikkje forstått som ei omvendning frå hans fariseistiske jødedom, men heller som ei kalls-oppleving i analogi med profetane i GT. Etter dette synet er Damaskus-opplevinga meir å forstå som ei åndeleg fornying enn ei omvendning.

Dette nye synet synest GH å gje si fulle tilslutning til. Det er difor forståeleg at han reagerer på at eg hevdar at det er ein kontrast mellom den førkristne Saulus – og hans holdning og tenkjemåte som Kristus-truande.

Eg vil på ingen måte avfeie synspunkt som nyare Paulus-forskning har ført fram, men konklusjonen blir feil når dei ikkje lenger vil fasthalda at Paulus er i opposisjon til si samtids jødedom. Apostelen si forkyning var jo eit anstøyt for jødar!

Eg støttar meg til ein av dei fremste Paulus-forskarane i Norden, nemleg professor Karl Olav Sandnes ved MF, som i si bok *"I Tidens Fylde, En innføring i Paulus' teologi"* (s 56) hevdar at Damaskus-hendinga var ei omvendning som "markerte et brudd med Paulus' tidligere måte å leve på. Bruddet innledet et paradigmeskifte i hans liv. Det vil si at hans orientering i tenking og praksis ble annerledes." Sandnes stiller seg kritisk til den forskninga som GH gir si tilslutning til, og seier det slik: "Tendensene i nyere Paulus-debatt til å gjøre hans forhold til jødedommen og loven minst mulig konfliktfylt, bidrar ofte til at omvendelsesperspektivet på Damaskus-opplevelsen tones ned. Men Paulus ble omvendt til Kristus som Guds ja til sine løfter."

Det er mi overtyding at Jesu forkyning også utviser ein sterk kontrast i høve til samtida sin jødedom. Dei mange stridssamtalane i dei synoptiske evangelia viser det, og i Johannes-evangeliet blir det understreka at den lovlærde Nikodemus må fødest på nytt for å

koma inn i Guds rike. Professor Sverre Aalen karakteriserte overgangen frå den gamle til den nye pakt som *"brudd og kontinuitet"*. Har uttrykkjer kontrasten treffande når han seier: "Når Jesus kommer med et budskap til Israels folk, er det altså ikke for å formane dem på basis av de frelseskjensgjerninger som folkets forhold til Gud hvilte på etter gammeltestamentlig og jødisk syn, ... Jesus kommer fra den Gud som handlet i den gamle pakt. Men nå begynner en ny epoke i frelseshistorien. Og

denne epoke har en gyldighet som står over frelseskjensgjerningene som Det gamle testamentet forteller om" (i *"Israel, Kirken og Verden"*, 1971, s 77 og 88).

Til slutt: Mitt anliggende er at Jesu og apostlane si forkynning inneber noko radikalt nytt som gjer at "landløftene" ikkje lenger har territorial gyldighet eller kan nyttast som legitimasjon for politisk handling som bryt med grunnleggjande menneskerettar og internasjonal rett.

Prestetjeneste og ordinasjon

Avslutningsreplikk til Harald Hegstad

AV FREDE FJÅGESUND OG GUSTAV DANIELSEN

I LK 8–11 har vi hatt en meningsutveksling om prestens rolle i vår kirke. Utgangspunktet var Hegstads beskrivelse av prestetjenesten i sin bok *"Den virkelige kirke"*. For oss virket det som han ønsket å nedtone prestens plass og rolle i kirken, og vi ga en ganske tydelig kritikk av hans synspunkter. Hegstad mente at vårt voldsomme engasjement måtte bygge på en misforståelse av hans posisjon.

Samtalen har vist at vi er enige om at prestens tjeneste med ord og sakrament er grunnleggjande viktig for at kirken skal være kirke. Men det synes som vi har gått inn i samtalen fra hvert vårt ståsted. Hegstad virker å være opptatt av likeverdet mellom de ulike tjenestene, mens vi har villet understreke viktigheten av prestetjenesten. Begge deler er sentrale poeng i en luthersk forståelse av de ulike tjenester i kirken.

Kanskje avspeiler vårt ulike utgangspunkt at kirken nok ser ganske forskjellig ut alt etter om en ser den fra MFs forelesningsrom eller fra den praktiske prestetjenesten. I sitt siste innlegg skriver Hegstad at han fortsatt ikke forstår at det kirkelige demokrati og byråkrati kan lede

oss ut i en begredelig situasjon. Her bommer Hegstad på vår posisjon. Vi ser ingen motsetning mellom kirkelig demokrati og en tydelig prestetjeneste. Motsetningen står mellom en teologisk og en byråkratisk daglig ledelse av kirken, og her blir resultatet ganske så forskjellig. En byråkratisk ledelse vil lett bli en administrativ ledelse. Det handler om å holde det hele i gang. En teologisk ledelse kan på en helt annen måte bli en dynamisk ledelse der det handler om å sette seg tydelige mål og arbeide i retning av disse målene.

Det er over tid foregått en tapping av ansvar og innhold fra prestetjenesten, ut fra "Vær forsiktig lille prest hva du gjør!" og "Du må ikke komme her og komme her!". Vi tror vår kirke gjør en kjempejobb ved å nedtone prestrollen, og vi foreslår derfor å gjeninnføre ordinasjon som betegnelse for prestene og vigsling for de andre yrkesgruppene. Dette gir ikke prestene større verdighet eller høyere plassering i hierarkiet, men det understreker at prestens tjeneste med ord og sakrament er livsnødvendig for kirken.

FRA BOKFRONTEN

Harald Bekken:

JESUS I FENGSELET

Prekener bak murene
Luther Forlag 2010

Boka har en lekker layout, en fin innpakning med begeistrede, korte anmeldelser foran og bak, og det kan virke litt mye av det gode. Men det er jo et gode at folk som lurer på om de skal kjøpe, kjøper! For det er ei god bok! Her blir man indoktrinert med spiseskje fire positive fordommer fra doktorer og ressurspersoner som Paul Leer-Salvesen, Yngve Hammerlin, Jan-Olav Henriksen og Lars Danbolt. Ingen skal med andre ord være i tvil! Kanskje kunne en innsatt fått skrevet bakpå på denne tjenesteveien ut til publikum også?

Samlingen begynner med en lengre innledning som først prøver å komme til rette med at disse prekenene ble prekt og ikke skrevet for å bli lest (Jfr. anmeldelsen av *Prekener fra Nord-Norge* i forrige nummer av LK). "Dette er prekener skrevet i hjertet og ikke på papir," for å ta en avsnittsoverskrift. Nå er de imidlertid på papir! Derfor tar Bekken oss inn i miljøet i Oslo fengsel. Vi skal oppleve noe av atmosfæren. Det er et interessant og levende møte med fengselsvirkeligheten som Bekken formidler. Dessverre må også denne predikanten betjene seg av karikaturer for å framtre tydelig: "Jeg var ikke en tilfeldig predikant som var ute etter å omvende flest mulig, og som trodde på raske løsninger av innfløkte menneskelige problemer

(Jesus fikser alt!)." (s 25) Det er litt påtrengende, selv for en gammel anleggsprest som drev mer med biljard enn med minneord.

Utfordringen for samlingen er kanskje at man ikke betrakter prekenen som i et slags samtidsmuseum der murene er monterten. Med andre ord: Er dette prekener som angår meg direkte, eller angår de meg bare i den grad jeg er interessert i hvordan de angår de innsatte? Slik balanserer også denne samlingen mellom å være dokumentasjon og direkte tale. Jeg tror leseren må ta sjansen på å overgi seg til situasjonen og bli "en av gutta." Og ja: Dette er en tekst med tung maskulin slagside – men blir ikke dårlig av den grunn: "Jeg vet at noen av dere får regelmessig besøk av kona, eller kjæresten eller hva det kan være." (s 89)

Predikanten velger fritt tekstene, og mangt et valg er vokst fram fra miljøet. Det er fint at pretekstene er trykt. Prekenene tar opp fundamentale problemstillinger på en enkel og god måte. Språket er muntlig og direkte, og det finnes nesten alltid en jordledning fra teologiske begreper og inn i fangenes hverdag; et godt eksempel er prekenen "Den lettvinde tilgivelsen?" (s 56) Mye tid går med til gjenfortelling av bibeltekster i hverdagspråk. Det underlige er at jeg kunne bruke disse

prekenene nesten direkte inn i en familiegudstjenestesammenheng! Bekken åpner nye verbale veier inn til Kristus-hendelsen: "Kristendommen er rare greier". Språket opprøffes i forhold til "religiøse ord fra en fjern fortid" og selv litt småbanning tas i bruk. Prekenen "Tilgivelse for judaser?" (s 79) er et av de fineste eksemplene jeg er blitt utsatt for når det gjelder "lov og evangelium". For å si det som predikanten selv kunne ha sagt det: Fy søren så bra!

Etter hvert som jeg kommer ut i samlingen, spør jeg meg om forsamlingen virkelig er så ensartet som Bekkens språkføring og uttrykksform kan lede meg til å tro. Nesten hver preken går over i en slags kollektbønn som nettopp samler kort i seg det som har vært grunntema i forkynnelsen, og denne bryter ofte med teksten over og fortøner seg som plutselig from, men også her er den røffe stilen til stede: "Vær oss nær når livet ser ut til å gå til helvete." (s 104) En kan jo prøve denne formen ved alteret en gang! – eller bruke ord som "kødde med" fra prekestolen! Derfor kan samlingen faktisk virke litt monoton etter hvert – men en prekensamling er jo en bok å spise stykke for stykke. Bekken har et magasin av temaer som han kan fylle blinken med uten å måtte eksegere og alltid preke direkte over teksten. Noen ganger kan språket virke litt vel enkelt – og en lurer på om vi er på søndagsskole eller på konfirmanttime – men hva er vel galt med det? Jeg kommer til å bruke boka (også) nettopp slik. Bekken gjør

menigheten sin til et lærende fellesskap, og det er tydelig at han ofte forutsetter null bibelkunnskap.

Mange bibelhistorier fokuseres på menneskelige grunnbehov som sikkert blir særlig sterke i et fengsel: "Å bli sett", "Å bli berørt" (overskrifter), "Å finne seg et ankerfeste", "Å bli avslørt – og oppreist".

Bekken vil, som fengselsprest, predikant og sjelesørger på prekestolen, gi mennesker nye muligheter og perspektiver: "Å få begynne på nytt etter å ha gått på trynet, det kan være kraftige greier for oss alle! Å bli vist tillit. Få en oppgave. Få gjøre noe meningsfylt. Fy søren, det er sterkt!" (s 153) Bekken åpner "Bibelen" (som han nesten alltid kaller teksten) og gjør evangeliet til "evangeliet etter Harald". Og siden evangeliet også alltid er evangeliet, berører denne boka alle som leser. En aner at det virkelig er Jesus som er på ferde bak murene gjennom sitt nådemiddel. Det er ei sterk bok, og jeg blir ydmyk – for også jeg trenger et nytt møte med Jesus, og også jeg trenger nye begynnelser. Jo, de er ikke skrevet for museet disse prekenene – de angår meg direkte!

Jeg må derfor avslutte denne anmeldelsen med den bønna som også boka avslutter med – og som gjerne kan samle (collect) hele teksten:

Herre Jesus Kristus, du som kjenner oss, du som bryr deg om oss, hver eneste en av oss, hjelp oss å tørre å bli kjent med deg.

Kjell A. Skarseterhagen

Bjørn Are Davidsen

DA JORDEN BLE FLAT

Mytene som ikke ville dø

Med imponerende kunnskap, morsom penn og treffende formuleringer går forfatteren på jakt etter myter og vandrehistorier om kirkens forhold til fremskrittet. Han er lite opptatt av å forsvare kirken i ett og alt, men derimot synes han det er viktig å konfrontere mytene med virkeligheten. Og det er jo til å bli klokere av!

Kr 298,-

SØNDAGSTEKSTEN

Even Borch, Hilde Barsnes og Tore Skjæveland

7. søndag etter pinse

31. juli 2011

Preiketekst: 5. Mosebok 30,11–16.

Lesetekstar: Fil 3,3b–11; Matt 5,20–24

Inn i G.T.

Teksten vår er avslutninga på den deutronomiske lov. Etter ei lang rekke av lovtekstar av ulik karakter, kjem i kapittel 30 ein motivasjon for alle desse lovene, og samstundes ei oppmuntring til israelsfolket om å halde Guds bod og lover. Vårt avsnitt minner både om skaparfortellinga i Genesis 1 og om prologen i Johannes-evangeliet. Slik teksten er plassert i treeiningstida, blir det også naturleg å knyte tilbake til pinse og Anden sitt virke i oss.

Etter å ha lest side opp og side ned med lover og påbod, er det litt morsomt i vers 11 : "Desse bodorda som eg gjev deg i dag, er ikkje for vanskelege eller fjerne for deg." Vår Herre har forståing for at det ikkje alltid er så lett å leve etter så mange reglar og lover. Derfor vil Herren flytte fokus frå det ytre i lovtekstane til det som er spesielt med Guds ord. Det er ikkje langt borte – ikkje oppe i himmelen – ikkje på andre sida av havet. Guds ord er ikkje berre ein type kunnskap som vi må tileigne oss. Guds ord har ein eigen natur som gjer at kommunikasjonen blir annleis.

Om vi ikkje vil lese inn for mykje nytestamentleg teologi i teksten, så er det rikeleg med stoff i GT der ordet eller visdomen blir omtalt i personlege termar. Dei reglar og bod som Gud har gitt oss menneske til å leve etter, er ikkje først og fremst instruksar eller "bruksanvis-

ning på livet", men ein kommunikasjonsform frå skaparen, frelsaren og livgjevaren vår. I vår tekst blir bodordet, *mitsva*, som er det vanlege ordet for påbod, leveregel, brukt parallelt med "*davar*" som rett og slett betyr ord. "*Davar*" blir ofte brukt om Gud ord. Her står det aleine og i ein tydeleg personifisert betydning. "*Hadavar*", Ordet, er heilt tydeleg Guds ord. Og det kan som ein person vere nær eller langt borte. Hovudbodskapen i teksten er at Gud påbod og reglar ikkje er vanskelege og fjerne. Dei er ein del av eller ei side ved Gud, og dei er i vår munn (jfr. nattverden) og i hjarta vårt.

I siste del av teksten vår går vi på ein måte inn i bodordet. Kort oppsummert handlar det om valet mellom livet og det gode på den eine sida, og døden og det vonde på den andre sida. Livet, det er å elske Herren vår Gud og gå på hans vegar; dvs. halde hans bod, forskrifter og domar. Til slutt kjem løftet: Om folket går på Guds veg, så vil dei leve og bli tallrike, og dei vil bli velsigna i det landet dei går inn i og legg under seg.

Teksten vår viser to viktige sider ved gudsdordet. Det er personleg. Det er ikkje noko ytre, men det kan vere i vår munn og i vårt hjarta. Det er Gud, nærverande i oss. Dessutan er ordet noko praktisk og konkret. Det handlar om å gå på ein veg, leve eit liv. På den vegen vil Gud velsigne folket sitt. For Israelsfolket betydde det Guds velsigning i det lova landet etter Exodus frå Egypt. Ordet for å velsigna, "*barak*", er eit viktig og innhaldsfylt ord i GT. Ei grunntydning av "*barak*" er å gje frelsesbringande kraft. Å velsigne er noko meir enn å ønske nokon alt godt.

I velsigninga ligg det ei kraft som blir overført. Ordet "barak" markerer ei frelsessone. Den som blir velsigna blir innlemma i ei t heilag rom. I vår tekst blir velsigninga knytt til noko så konkret som landløftet og med det til utfriinga av Egypt. Denne utfriinga var jo sjølv grunnfjellet i jødane si gudstru. Det var der Gud aller tydelegast viste at han ikkje svikta folket sitt, men frelste dei.

Gud har frelst folket sitt ut av Egypt. På si vandring heimover har han gitt dei sine bodord slik at dei kan halde seg på vegen. Desse orda er ikkje vanskelege eller fjerne, for Gud har gitt dei i munnen og hjarta til folket sitt.

Å forkynne i frå GT.

Korleis skal ein forkynne over gamaltestamentlege tekstar? Ein kan sjå på dei som visdomsord eller poesi som kan inspirere oss. Eller ein kan bruke tekstane som baketeppje for nytestamentleg stoff. Begge delane meiner eg blir feil. GT må få lov å stå mest moegeleg på eigne bein. Det vil seie at frelseshistoria kjem tydeleg fram. Gud handling med Israelsfolket også vår historie som kristen kyrkje. Ved å forankre kyrkja si historie i Israelsfolket si historie unngår ein også den kvasikonkretstuelle forkynnarmoten som har blitt så populær, der ein helst skal snakke om kvardagslege ting som presten trur kyrkjelyden er opptatt av. Gudstenesta må vere eit heilag rom der ein får næring til vandringa mot det lova landet.

Opp på preikestolen.

Eg trur eg vil bruke vegmotivet som rød tråd i preika. Vegen startar (eller blir tydeleg) i Egypt. Folket får Guds ord på vandringa, saman med løftet om velsigning. Vi er også på vandring. Gud frelste oss gjennom Rødehavet i dåpen. Vi har fått Anden gjennom det inkarnerte Ordet, i vår munn og i vårt hjarta. Guds velsigning blir lyst over oss på vandringa. Velsigninga skaper ei heilag sone. Det er fellesskapet av dei heilage, syndarar som lever i og av Guds nåde. Vi er velsigna i det landet vi går inn i. Det vil seie der vi lever mens vi vandrar mot det fullkomne Gudsriket. Og vi skal også legge landet under oss, kolonisere det, vere salt og lys i samfunnet.

Det kan bli ei massiv preik på sjuande søndag etter pinse. Det er i år siste søndag i juli. Tre dagar etter Olsok. Det er freistande å byte tek-

sten med olsokteksten. Kvifor ikkje heller treke Olsok inn som ein stasjon på vegen? Vi må ikkje gjere kristendomen til ei norsk oppfinning, like lite som eit allment prosjekt. Trua vår bygger på heilt konkrete, historiske hendingar. Det er fantastisk å ha røter som går over tre tusen år tilbake i tid. Og for oss som er opptatt av å ta riktige val, er det ganske utruleg at det i denne eldgamle teksten blir gitt ei utfordring om å velje livet og det gode i staden for døden og det vonde.

EVEN BORCH
Prost i Senja

8. søndag etter pinse

7. august 2011

Prekentekest: Mark 8,1–9

Lesetekster: Salme 147,1–11; 2 Kor 9,8–12

Noe lite kan bli til noe stort...

Noe lite kan bli til noe stort... og det startet i det små... En ung jente blir mor; en liten gutt blir født; et lite land i Midtøsten, Israel, blir stedet der det nye vokser frem, og et barn vokser opp og blir voksen, vokser inn i sin livs oppgave, der noen få brød kan mette 4000 mennesker, noen få ord kan endre verdenshistorien, og Guds gave blir lagt i tomme hender, ikke bare i det lille landet i Midtøsten, men etter hvert også over hele verden. Noe lite ble noe stort... større enn vi kan fatte og begripe.

Et brød lagt i en åpen hånd, dyppet i vin som gir tilgivelse og frelse... og evig liv! En hånd rakt ut mot vår neste, som gir velsignelse og tro!

Gi oss i dag vårt daglige brød...

2 Kor 9, 8–12

"Gud makter å gi dere all sin gave i rikt mål, så dere alltid og under alle forhold har nok av alt, ja, har overflod til all god gjerning. For det står skrevet: Han strødde ut og ga til de fattige,

hans rettferd skal alltid vare. Han som gir såkorn til den som skal så, og brød til å spise, han skal også gi dere såkorn og la det bære rikelig, og la deres rettferdighet bære rik frukt. Dere skal ha rikelig av alt, så dere gjerne vil gi. Og så skal takken stige opp til Gud når vi overbringer gaven. For denne tjenesten, denne gudstjenesten, er ikke bare en hjelp for de hellige i deres nød; den skaper også en overflod av takk til Gud.”

Teksten

Det er noe klare forskjeller i fortellingene om da de 4000 fikk nok mat i 8, 1–10, og da de 5000 ble mette i 6,35–44. I vår tekst har folkemengden vært med Jesus i 3 dager, disiplene vet hva de har tilgjengelig av mat, og det er to velsignelser. Det ble sju store kurver igjen, og 4000 får mat og blir mette. Til tross for disse ulikhetene er det så mange likheter i disse fortellingene at de vanligvis blir reknet for å referere til samme hendelse. De teologiske motivene er de samme også, Gud som gir mat til folket sitt i ørkenen, som en forsmak på festen i himmelen, og nattverden. Det var 7 kurver igjen, og det er også ofte tatt som en referanse til urkirkens misjonen blant hedningene.

Vers 2: ”Jeg synes inderlig synd på folket.” – Grunnen til at Jesus er bekymret for folket, er at de har vært uten mat i 3 dager. I 6,34 refereres det til at de er ”som sauer uten en gjeter. Og denne hendelsen ser ut til å ha funnet sted på en dag, mens denne vi hører om i vår tekst, varer i 3 dager.

Vers 3: ”Sender jeg dem sultne hjem...” I 6,35–36 foreslår disiplene at Jesus skal sende dem hjem.

Vers 4: ”... hvordan kan noe skaffe brød... i ødemarken” – Kombinasjonen mellom brød og ørken får oss til å tenke på ”manna-historien” fra Det gamle testamente. Disiplenes manglende evne til å forstå hva Jesus var i ferd med å gjøre, blir ofte tolket som en sterk indikasjon på at denne andre fortellingen er en dublett.

Vers 5: ”sju” – I 6,38 var det 5 brød; mange har tolket tallet 7, som jeg tidligere var inne på, som en referanse til misjonen blant hedningene eller ikke-jøder, med tanke på verdens 70 nasjoner, der sju utvalgte brødre

blir utsendt slik det står om i Apg 6, 1–7. Vers 3 ”Velg nå ut blant dere, brødre, sju menn som har godt ord på seg og er fylt av Ånd og visdom; dem vil vi sette til denne oppgaven.”

Vers 6: ”... bad dem sette seg ned på bakken.” – Denne delen av fortellingen er ikke så fargerik som i 6,39–40 men resultatet er det samme. Han velsignet maten og ba disiplene dele den ut. Og vi ser en forutsigelse av det himmelske festmåltid og kirkens nattverd.

Vers 7: ”De hadde også noe få småfisk” – Slik som i 6,38;41;43 virker fisken å komme som et etterheng. Men symbolikken opp mot nattverden gjør at fisken er kommet litt i bakgrunnen, og det at den fremdeles er en del av historien, kan bære vitne om at det faktisk var fisk der.

Vers 8: ”sju store kurver” – Det var tolv kurver i den første historien. Her kan en se den numeriske symbolikken for 12: Israel – og 7: hedningene.

Preken – mat som gir liv

Jesus starter fortellingen med å si: ”Jeg synes inderlig synd i folket.” De har ikke engang noe å spise.

Et regelmessig matinntak er utrolig viktig for balanse i både kropp og sjel. Jeg vet veldig godt hvor galt det kan gå når det er for lenge siden jeg fikk mat. Da blir jeg helt irrasjonell og utmattet, og alt er helt håpløst inntil jeg får i meg mat igjen, og balansen blir gjenopprettet. Det er en dyp sannhet at ”uten mat og drikke, duger helten ikke.” Vi trenger regelmessig påfyll for både kropp, sjel og ånd for å leve. ”Gi oss i dag vårt daglige brød,” er bønnen som rommer alle disse dimensjonene i og ved livet vårt. Jesus ser oss som hele mennesker, og han vil ikke sende oss sultne i vei, for da vil vi bli helt utmattet på veien. Akkurat som vi trenger brød for å mette kroppen og for at hjerne og hjerte skal fungere, trenger vi også mat for sjelen og ånden, trenger vi også Gud hver dag. Jesus kom, et menneske som viste seg å være Gud; han var snekker av yrke og evig Gud samtidig, og består og ER også helt utenfor all tidsbundet historie, går inn i tiden og underordner seg våre levevilkår, og han synes inderlig synd på oss. Den usynlige og ugripbare blir synlig og gripbar; han blir en del av livet her, og får en mor, mormor og morfar og mange andre slekt-

ninger. Det er helt ubegripelig at Gud på denne måten kunne bli så nærværende for oss, et mysterium, Gud er kommet så nær at hans nærvær blander oss med lys og håp. Ikke så rart at de 4000 ikke ville gå hjem selv om de var sultne; de hadde sett Jesus, de hadde opplevd hans nærvær, og de ville ikke dra hjem. Av og til er det slik at vi opplever ting i livet vårt, som er så store at vi glemmer både tid og sted – og til og med glemmer å spise.

I Ordspråkene 5,15 står det: "Drikk av din egen brønn, rennende vann fra din egen kilde!" Det kan også handle om den nære relasjonen til Gud, for hver og en har vi en brønn eller kilde i oss, og enhver brønn står dypest sett alltid i forbindelse med grunnvannet. Det er mange brønner, men grunnvannet er alltid det samme. Hver enkelt av oss har vi en egen vei til Gud, en personlig relasjon som ingen kan erstatte. Selv om det finnes en kilde i oss alle, er det ikke slik at vi alltid har tilgang til den. Den kan være både glemt, frossen, overbygd og overgrodd. Men når vi ikke har tilgang til vår brønn, tørster vi – og vi søker etter å finne noe som kan stille vår tørst, hva som helst som kan gi en opplevelse av mening og liv. Menneskes tørst og sult er vår evige følgesvenn, som å bære med seg et tomrom, et hav uten vann – et dypt ønske om fred, kjærlighet og tilhørighet, som dypt i oss ligger der som et guddommelig minne om det tapte paradiset der alt var godt. Den beste trøstedrikke er verken Cola, Cola light, saft eller kaffe, men rent godt kildevann.

Augustin beskriver sin vei og viser oss en søken som kan sammenliknes med vår egen. Han var alt 32 år da han forsto at svaret på all hans søken var å finne i Gud. Før han kom så langt, hadde han strevd seg frem mot Sannheten ved å ta mange omveier, via blant annet manikeisme og nyplatonisme... Det han viser oss av seg selv, er ikke så ulikt vår egen streben og moderne urolighet, selv om han levde på slutten av 300-tallet og vi i det 21. århundre.

Augustin sa: *"Du gir oss selv lyst til å prise deg. For du har skapt oss til deg, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg."*

Gud selv legger ned i oss lysten til å søke Ham, fordi han har skapt oss til seg. Denne lysten til å søke Gud danner i oss en uro som

fører til at vi streber mot våre mål. Problemet er at våre mål ofte er noe annet enn Gud. Vi streber mot å ha det godt, for å finne balanse og fred, om det er på den religiøse og åndelige arena, gjennom meditasjon og selvutviklingskurs, karriere og penger, og det er ikke det at det er noe galt med noe av det i seg selv; det kan til og med lede oss i riktig retning, Men hva er det som gir oss ro, og når er det vi kjenner oss hjemme? Vi ender ofte opp som Augustin med å søke stadig videre mot nye sannheter og mål så snart vi har nådd det første målet vi satte oss. Men hvorfor? Hvorfor blir vi aldri fornøyde? Våre hjerter er urolige til vi finner hvile i deg, sier Augustin, fordi du har skapt oss til deg. Når vi ser rundt oss, ser vi veldig mange mennesker, venner, kjente og ukjent som søker etter å finne fred og finne et hjem for sine spørsmål og sin tro. Men vi som kirke klarer ikke alltid å ta på alvor den søken, de opplevelser og den tro mennesker kommer til oss med. Vi blir isteden redde og engstelige og går inn og glemmer oss i det trygge og kjente, slik kirken har gjort mange ganger i århundrene som er gått. Men ikke alltid; det finnes eksempel på den uredde tro som går i møte med det som er menneskers åndelige opplevelser, slik at de ikke må gå andre steder fordi vi ikke har rom i kirken. Augustin lette mange steder, slik mange gjør, før hjertet fant ro hos Gud. Det vi har med oss av åndelig bagasje, må heller ikke stenge veien for at mennesker kan finne hjem til sin Gud, som også er kirkens Gud, og det er vårt ansvar som kirke å møte det i vår tid. Bibelen forteller oss en masse om engler; hvordan møter vi menneskers tro på engler? Bibelen forteller om mennesker som fikk beskjed gjennom drømmer. Hvordan møter vi som kirke det? Jesus sto ved brønnen og snakket med den samaritanske kvinne, og hun fikk tilgang til sitt grunnvann på tross av tidligere religiøs tilhørighet. Paulus møtte alteret for en ukjent Gud, som en søken, som en mulighet.

La oss ikke bli redde, men modige slik Jesus og noen av våre forgjengere var. Da åpnes dørene for at vi som kirke kan kjenne grunnvannet renne friskt og rent gjennom oss, og mennesker kan finne hjem for sin tro.

Og finne Gud og gjenforenes med ham, er å gjenfinne og gjenforenes. Det er å finne sine

røtter og bli trygg i møte med sitt eget dyp, et bunnløst dyp som ingen psykologi kan peile. Å finne sin brønn, og få drikke av sin egen kilde, og finne himmelriket. Det er å finne seg selv, og finne hjem”

– Margareta Melin –

Joh 7,37–38: ”På den siste dagen i høytiden, den store festdagen, sto Jesus fram og ropte: 'Den som tørster, skal komme til meg og drikke! Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften sier, renne elver av levende vann.' ”

Jesus tok tørstende mennesker til seg og bød på seg selv; han ga dem liv av sitt liv. Det livet tas imot både utenfra og innenfra. Det livet tas imot i tro, i dåpen og nattverden.

Jeg håper vi denne søndagen kan ta på alvor menneskers ulike søken, lengsler og veier til tro. De sju kurvene med mat skal deles ut til vår tids mennesker, vise veien til kilden, slik at vi ikke blir utmattet på veien, og tegne et bilde av hjemmet slik at vi kan kjenne det igjen og skjønne at vi er kommet hjem.

Gudstjenesten

Salmer å plukke fra: Norsk salmebok nr. 668, 649, 485, 488, 495 386 376, 355, 352, 335, 331, 317, 318. Salmer 97 nr. 27,78, 82, 84, 85, 106,116.

HILDE BARSNES
Sjømansprest i New York

9. søndag etter pinse

14. august 2011

Preiketekst: Matt 7,15–20

Mi 3,5-7; Gal 1,6–9

Til dagen

Dette er ein tung sommartekst som mange ikkje gleder seg til. Å tordna mot falske profetar for turistar og sommargjester kjennes ikkje så freistande.

Når dette vert skrive, har eg nett sjølv vore turist i Hardanger og har sett fruktbløminga. Rad på rad med små epletre med kvitrosa blomar, og eit og anna stort gamaldags uindustrialisert tre som berre får stå der med eit hav av blomar. Dei prydar eit dramatisk landskap med grøne lier og snøfonner ned til fjorden og fjell der skodda driv under toppane. Det er ei flott naturoppleving sjølv i regnver. Men om det blir til nytte, om det blir inntekt av blomane, om det vert gode eple, det får ein ikkje vita før til hausten. På frukta skal treet kjennast – når forestillinga er over, turistane er dratt heim, og kyrkjelyden er tilbake.

Til teksten

Dette er siste del av Bergpreika. Den gylne regel i v 12 fungerer som ei oppsummering og avslutning av hovuddelen der Jesus har sagt kva Guds vilje er. I v 13 startar ein formanande del om å verkeleggjera det som er sagt. Det vert åtvare om at det kan gå galt. Det kjem fire små åtvarande avsnitt: om å gå inn gjennom den tronge porten, for få er dei som finn han (v 13–14), ta seg i vare for falske profetar (v 25–20), ikkje vera ein falsk disippel, men ein Jesus kjenner igjen (v 21–23), og å høyra orda og gjera etter dei – å bygga huset på fjell og ikkje sand (v 24–27).

Midt mellom tekstane om dei val ein sjølv må ta for å halda seg på vegen som fører til livet, kjem vår preiketekst som handlar om at andre kan føra ein vill. Kvar fare har si utfordring: Mange vil ikkje finna den smale port; falske profetar kan ikkje kjennast på utsjånad, berre på frukta; falske læresveinar har sagt det rette, og ikkje alle gjer det rette sjølv om dei høyrer Jesu ord. Dei andre farane kallar til sjølvransaking, men denne til å vera årvaken i møte med andre for å sjå etter falske profetar.

V 15: På Jesu tid fanst det ikkje profetar. Jødane rekna med at profetien forsvann då folket vart bortført til Babylon og tempelet fall. Openberringa var avslutta. På Jesu tid måtte dei halda seg til den heilage skrifta som hadde erstatta profetien, og dei skrifflærde hadde tatt over for profetane som religiøse rettleiarar. Men likevel rekna dei med at profetgåvene skulle koma tilbake i den siste tida, slik profeten Joel hadde sagt i Joel 3,1.

Dette vart oppfylt på pinsedag, og i den fyrste kristne kyrkja var det profetar. Difor er det sannsynleg at denne åtvaringa er mynta på situasjonen i den unge kyrkja, meir enn på læresveinane sin situasjon. Både Peter og Paulus åtvarar mot det same. Og dei utvidar språkbruken til å omfatta vrang lære: 2 Pet 2,1a: *Men det fanst òg falske profetar i folket, og på same måten skal det stå fram falske lærarar mellom dykk. Dei skal lura inn vranglære som fører til undergang, og 2 Pet 2,3a: Dei er grådige og fer med oppdikta ord for å få pengar ut av dykk.*

Paulus åtvarar dei eldste i Efesos om dette i Apg 20,29–30: *For eg veit at når eg er borte, vil det koma inn iblant dykk grådige ulvar som ikkje sparer flokken. Og mellom dykk sjølve skal det stå fram menn som fer med falsk lære og vil lokka disiplane med seg.*

Jesus brukar to metaforpar. Den fyrste metaforen om ulv i saueham peikar på ein fare som er midt i flokken, slik Paulus åtvarar om.

V 16–20: Jesus sitt andre metaforpar om godt tre med god frukt og dårleg tre med dårleg frukt understrekar heilskap. Rot og tre og frukt høyrer saman; det dårlege treet ber ikkje god frukt. Det er ikkje korleis mennesket framtrer som er viktig, men korleis det er innvendig; det synes på fruktene. Menneskeleg sett kan "dårlege" menneske gjera relativt gode gjeringar. Men dette er sett ut frå Guds perspektiv, slik det er framfor Guds domstol, anten god eller vond. Båe metaforane viser tydeleg at det er vanskeleg å skilja ut dei falske profetane, det er utfordringa i avsnittet.

Frukt er fleire stader bruka om verknaden av Guds nåde og kraft i våre liv, t.d. Gal 5,22–23a: *Men Andens frukt er kjærleik, glede, fred, tolmod, mildskap, godleik, truskap, auðmjukskap og sjølvdisiplin.*

Til preika

Temasetning. Etter å ha lese teksten har eg bestemt meg for å formulera bodskapen i ein temasetning: Ver på vakt mot framand ideologi iblant oss og i oss, som kan føra oss bort frå vegen.

Grunnmetafor. Mange homiletikarar anbefalar at ein finn ein grunnmetafor som kan fungera som ein knagg for bodskapen. Teksten har to metaforar. Ulv i saueflokk er eit sterkt bilde i delar av landet, men då handlar det om ein ytre fare som gjev eit anna fokus enn i vår tekst. Ulv i saueham er ein god metafor for å karakterisera andre, men ein dårleg metafor til sjølvransaking. Fruktmetaforen derimot kan brukast til både å granska andre og til sjølvransaking. Difor vil eg bruka god og dårleg frukt som ein grunnmetafor. Ei vakker fruktbløming kan likevel gje dårleg frukt; ein falsk profet kan vera vakker og veltalende, men likevel ha falsk lære. Kva som er godt og dårleg, er ikkje klårt å sjå med ein gong.

Skal ein peika på falske profetar, er det mogeleg å velja ut personar og lærepunkt som fører i feil retning, men det spørst det om det er teneleg å gå til personangrep. Ein må i alle fall skilja mellom det å vera falsk profet og ein open samtale om læra, så ein ikkje vert redd for å samtala om tru og lære. Ein må kunna møtast frå ulike læretradisjonar og diskutera kva Bibelen seier, utan å kalla kvarandre for vranglærarar. Det er betre å rusta ut kyrkjelyden, gje bibelopplæring, så dei veit kva som er rett og kva som er evangeliet, slik Paulus gjer i leseteksten frå Gal 1,6–9.

Teksten dreier seg om ideologiske truslar mot kyrkjelyden, om det som kan føra på avvege. Det er ikkje så mange kristne miljø som held seg med eigne profetar som hevdar at dei har fått ord frå Gud. Det finst kanskje i nokre miljø, og personar som hevdar direkte linje til Gud, kan få stor makt. Dei fyrste kristne kjente til det. I Didache, dei tolv apostlars lære, eit læreskrift frå slutten av det fyrste eller byrjinga av det andre århundret, står det (sitert frå Hans Kvalbein sin Matteus-kommentar): *"Men ikkje enhver som taler i Anden, er en profet, bare den som har Herren som forbilde i sin ferd. Det er altså på adferden man kan kjenne den falske profeten fra den virkelige profet: Ingen profet som i Anden bestemmer at det skal dekkes et bord, må selvipse*

av det; ellers er han en falsk profet. Enhver profet som lærer sannheten, men selv ikke lever etter det han lærer, er en falsk profet... Men den som sier i Ånden: "Gi meg penger" – eller noe annet, ham skal dere ikke høre på. Men om det er på vegne av andre som lider nød, han ber dere gi, må ingen dømme ham." (Did 11,7–12)

Utfordringa kan dreia seg om meir enn enkeltpersonar eller falske profetar. Vel så fårleg er dei ideologiane som ikkje lar seg festa på ein person, men som likevel påverkar. I vår tid vil media, fjernsyn og internett påverka oss. Det er sterke krefter som påverkar oss til ein forbrukarkultur som har svært dårleg frukter over heile jorda: utnytting av arbeidskraft og barnarbeid for å gje oss billige varer, drivhuseffekt og forureining fordi me ikkje vil gje avkall på noko eller leggja om til ein anna livsstil.

Ei anna sterk påverkande kraft er å ynskje om å vera ei populær kyrkje. Kva med freistinga til å runda av bodskapen og gøyma vekk ein del av Jesu forkynning for å dra folk inn så dei kan teljast. Vert gudstenesta meir ein blomstrande flott forestilling, enn næring for truslivet? Vert trusopplæringa vår muntre aktivitetar i staden for moding for tru og fellesskap med Jesus? Tar kyrkja vår brodden av Jesu ord? Kvar vart det av evangeliseringa og utfordringa? Kvar er frukta av vår velmeinte trusopplæring og vår snille saueaktige, ulvefrie kyrkjelyd?

Andens frukt i Gal 5, 22–23a kan vera ein måte å konkretisera fruktmetaforen. Det inviterar og til sjølvransaking.

Eit sjølvransakande spørsmålet bør stillast, i det minste av predikanten. Korleis er det med fruktene etter meg? Har eg utan å villa det, for eg er jo ingen ulv i saueham, forkynt slik at det berre er tistel i kyrkjelyden, eller er det bygd ein kyrkjelyd der folk opplever at trua får veksa? Kva med å la seg utfordra av kyrkjebøna: "Gjev kyrkja tenarar som lever og lærer rett!" Ein sjølvransakande del kan avsluttast med å minna om den omsorgsfulle gartnaren i likninga om fikentreet som ikkje bar frukt, i Luk 13,6–9, han som sa: "Herre, lat det få stå dette året òg", svara gartnaren, "så skal eg grava kring det og gjødsla det."

Salmar

Til sommardagen: S97 136 Så grønn en drakt.
Til falske profetar: NoS 554: Gud la ditt ord i nåde lykkes, spes. vers 2. Til frukt: S97 102
La din vingård bære frukt. Til eit meir sjølvransakande preg, kanskje til forbøna: S97 255.
Dersom du tenker at dette er ein fin dag å ta eit oppgjer med alle vranglærarane i kyrkje og koma med ein átvarande peikefinger, så kanskje du kan prøva: NoS 709 Har vi sten i våre hender eller NoS 699 Som du dømer får du dom.

TOR SKJÆVELAND
Seksjonsleiar for kyrkjefag
Bjergvin bispedøme

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Nidaros bispedømme

Nidaros bispedømmeråd har i møte 4. mai 2011 gjort følgende tilsetninger:

Ashild Brenne er tilsatt som sokneprest i Gauldal prosti med Horg, Flå, Melhus og Hølon-
da sokn som tjenestested.

Hans Markus Isaksen er tilsatt som sokneprest i Namdal prosti med Klinga og Vemundvik sokn som tjenestested.

Begge har skriftlig gitt melding om at de tar imot stillingene.

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Stillingen som sokneprest i Aust Nedenes prosti, i Agder og Telemark bispedømme, med Tvedestrand og Dypvåg sokn som tjenestested.

Tvedestrand har ca. 6.000 innbyggere og er en hyggelig kommune å bo og arbeide i. Kommunen har full barnehagedekning og et aktivt kultur- og idrettsliv. En vakker skjærgård utgjør kommunens grense mot Skagerrak. Kommunen har 4 kirker, et gravkapell og 4 kirkegårder. Kirkekontoret ligger sentralt i Tvedestrand og er felles for kirkeverge/fellesrådstilsatte og prost/prest. Prestetjenesten i Tvedestrand kommune består av sokneprest, prostiprest (50 %), ungdomsprest (50 %) og prost. Det er tilsatt kantor og organist i til sammen 1,3 stilling, og medarbeidere innenfor trosopplæringen i til sammen 60 % stilling.

Du kan lese mer om Tvedestrand kommune på www.tvedestrand.kommune.no

Stillingen som sokneprest i Aust Nedenes prosti med Tvedestrand sokn (50 %) og Dypvåg sokn (50 %) som tjenestested er ledig. De to soknene utgjør 2 av i alt 3 sokn i Tvedestrand kommune. I den tredje soknet, Holt, er prosten sokneprest (50 %).

Tvedestrand kirke er en teglsteinskirke fra 1861, som har sitt 150-årsjubileum i år. Tvedestrand sokn omfatter Tvedestrand sentrum og områdene omkring. Soknet har ca. 2.000 innbyggere (1.681 medlemmer).

Dypvåg kirke er opprinnelig en middelalder-

kirke som ble utvidet til korskirke på 1700-tallet. Menigheten feirer kirkens 800-årsjubileum i 2012. Dypvåg sokn strekker seg sørøstover fra Tvedestrand by og omfatter også skjærgården mot Skagerrak. Soknet har ca. 1.700 innbyggere (1.128 medlemmer). Holt, Tvedestrand og Dypvåg kirker har gudstjeneste 2 ganger pr. måned. Laget kirke, som hører til Holt, har gudstjeneste 1 gang pr. måned. Gudstjenestene i kommunens kirker har hittil vært fordelt mellom alle prestene i kommunen men likevel slik at soknepresten i Tvedestrand og Dypvåg har de flest av sine gudstjenester der.

Øvrige tjenester og kirkelige handlinger deles mellom prestene etter tjenesteuker. Prestene holder andakt på kommunens aldersinstitusjoner.

Prostiet ble tildelt trosopplæringsmidler i 2008. Menighetsrådene har utarbeidet trosopplæringsplaner og handlingsplaner. Tvedestrand menighet har som sin førsteprioritet trosopplæring og satsing på familiegudstjenester. Soknepresten i Tvedestrand og Dypvåg har det administrative ansvaret for konfirmantene. Undervisningen deles mellom prestene etter avtale med prostene. De fleste konfirmantene velger pilegrimskonfirmasjon med hovedvekt på pilegrimstur til Trondheim en uke om sommeren med konfirmasjon om høsten. Det tilbys også konfirmantundervisning med konfirmasjon i mai. Antallet konfirmanter i 2011 er 61.

Det brukes bokmål i kirke og skole, men søkerne må bekrefte at de behersker begge målformer.

Den som blir ansatt, må rette seg etter:

- Endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold for geistlige tjenestemenn.

- Alle avgjørelser som måtte bli tatt i forhold til tjeneste og tjenestested.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2.

Stillingen utlyses med boplikt i Dypvåg prestegård. Boligen er fra 1880 og ligger vakker til like ved Dypvåg kirke. Den har en grunnflate på ca. 150m² over to etasjer pluss kjeller og tørkeloft. Boligen eies av OVF og er fredet.

Stillingen blir lønnet i stillingskode 0930 – lønnstrinn 53–78.

Pensjonsinnskudd.

Godtgjørelser etter gjeldende satser.

Arbeidsveiledning

Kvinner oppfordres til å søke.

Søknadsfrist: 18. august 2011.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen tlf. 38 10 51 47.

Björgvin bispedøme

Sokneprest i Høyanger og Kyrkjebø sokn i Ytre Sogn prosti.

Björgvin Bispedøme sin visjon er: Saman vil vi ære Den treeinige Gud ved å forkynne Kristus, bygge kyrkjelydar og fremje rettferd.

Det er ledig 100 % stilling som sokneprest i Ytre Sogn prosti, med Høyanger sokn og Kyrkjebø sokn som tenestestad. Høyanger og Kyrkjebø sokn er to av fire sokn i Høyanger kommune. Høyanger kommune med 4 256 innbyggjarar pr januar 2010, ligg på begge sider av Sognefjorden nord for Bergen, reisetid ca tre timar med bil eller båt.

Soknepresten i Høyanger og Kyrkjebø har lite reising. I sentrum ligg bustad, kyrkje, kontor, kommuneadministrasjon, skular, barnehagar og institusjonar innafor ein radius på nokre få hundre meter. Det tek 15 minuttar å køyre til Kyrkjebø kyrkje og 25 minuttar til Vadheim bedehuskapell. Dei to andre sokna er Lavik sokn og Bjørdal og Ortnevik sokn, som har eigen sokneprest og kyrkjekontor i Lavik.

Den største busetnaden finn ein i kommunesenteret Høyanger (ca 2 500 innb.) og i Kyrkjebø sokn (ca 900 innb). Ein stor del av dei som bur i Høyanger og på Kyrkjebø, er knytte til Hydro Aluminium og anna industriarbeid. Ein har her eit typisk industrimiljø med skiftarbeid og sterke fagforeiningar.

I kommunesenteret er barneskule, ungdomsskule og vidaregåande skule, og det er barneskular på Kyrkjebø og i Vadheim. Av velferdstilbod vil vi særleg nemne Høyangerbadet, Høyanger Kino, Høyanger Bibliotek, Høyanger Apotek, og Høyanger Helsesenter med legekontor.

Frå sentrum er det kort bilveg opp i høgjellet med flott turterreng sommar som vinter.

Høyanger kyrkjekontor har gode, moderne lokale, og ligg midt i sentrum. I tillegg til prest, er det kyrkjeværje (100 %), kontorsekretær (60 %), prostidiakon (100 %, med 50 % knytt til Høyanger) og organist (70 %).

Høyanger kyrkje er frå 1960, og er ei flott murkyrkje, med nyinstallert pipeorgel frå 2002 av høg kvalitet. Kyrkjebø kyrkje er ei langkyrkje frå 1869, og med pipeorgel frå 1969.

Vadheim bedehuskapell er eigd av bygda og vert leigd av fellesrådet til gudstenester og kyrkjelege handlingar. Det har eit godt, lite

pipeorgel, og er eit fint samlingslokale.

Sokneprestane er med i to sokneråd kvar, medan prosten er med i fellesrådet. Etter gjeldande gudstenesteordning er det gudsteneste i Høyanger kyrkje kvar tredje søndag, sameleis i Kyrkjebø kyrkje og i Vadheim bedehuskapell. Presten og diakonen har andaktar og besøksdagar på sjukeheimane i Høyanger og Kyrkjebø to gonger pr. mnd.

Årsstatistikken for 2009 viser eit gjennomsnittsframferte på 76 til gudstenester på søn- og helgedagar i Høyanger sokn, og 42 i Kyrkjebø sokn (Kyrkjebø kyrkje og Vadheim bedehuskapell). I sokna var det 23 døypte, 41 konfirmantar, 3 brudevigslar, og 35 gravferder i 2009.

Kommunane Høyanger og Hyllestad utgjer ei trusopplæringseining som har tilsett kyrkje-lydspegadag i full stilling (25 % knytt til Det Norske Misjonsselskap). Dei neste to åra skal det lagast planar for trusopplæring for alle sokn. Presten vil vere med i dette arbeidet.

Kyrkjelydane ønskjer ein prest som har vilje og evne til å stå i dialog med industrimiljøet og som kan vere med å bygge opp eit kyrkjeleg arbeid som vert opplevd som relevant og aktuelt i eit industrimiljø. Presten må også kunne engasjere seg i og vere med på å vidareutvikle trusopplæringsarbeidet frå 0 – 18 år. Ei sentral oppgåve for prestens vil vere å kalle og utruste nye uløna medarbeidarar i kyrkjelydane.

Det er buplikt knytt til soknepreststillinga. Bustaden er kommunal og ligg sentralt i det verna området "Parken", eit vakkert parkmiljø der det vart bygd funksjonær bustader på 1920-talet. Desse vart renoverte i 1990-åra. Bustaden er ein einestad i to etasjar på 198 m². I første etasje er det kjøkken, to stover, entre, dusj og toalett, samt vaskerom. I andre etasje er det fire soverom, loftsstove og baderom med badekar og toalett. I tillegg er det kjellar under heile huset. Huset er i god stand.

Nynorsk er målform i kyrkje og kommune, og søkjarane må opplyse om dei kan nytte begge målformene. Opplysingar om samlivsform vil kunne verte innhenta og vektlagde ved tilsetjing. Kvinner vert oppmoda om å søkje. Vi gjer merksam på at opplysingar om søkjarane kan verte offentleggjort sjølv om søkjarane ber om å bli unntatte offentleg søkerliste.

Stillingen vert løna i stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 53–65. Pensjonsinnskot i Statens pensjonskasse. Reiseutgifter vert godtgjort etter gjeldande regulativ. Til løna kjem særlege regulativmessige godtgjeringar. Det vert gjeve tilbod om arbeidsretteleing.

Nærare opplysingar om stillinga kan ein få hjå prost Geir Sørebo (95 72 91 72) eller seksjonsleiar ved Bjørgvin bispedømekontor, Gunvor Taule Mjanger (55 30 64 84).

Søknad via Bjørgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Søknadsfrist: 25. juli 2011

Bjørgvin bispedøme

Sokneprest i Gulen, Brekke og Mjømna sokn i Ytre Sogn prosti.

Kystkommunen Gulen ligg ved innseglinga til Sognefjorden og kan tilby rike opplevingar i flotte naturområde. Her er det fjordar med sær gode tilhøve for båt- og sjøliv og kneisande fjell som innbyd til turgåing både sommar og vinter. For jaktinteresserte er Gulen eit eldorado.

Gulen er kjent for Tusenårsstaden Gulatinget og den gamle handelsstaden Skjerjehamn med Olavsstatuen. Både Tusenårsstaden Gulatinget og Skjerjehamn har blitt rusta opp til kulturperler og vert mellom anna nytta til utegudstenester og vigslar.

Gulen kommune, med 2500 fastbuande, har både fastland og store og små øyar. Kommunen ber preg av å vere eit populært hytteområde med over 600 hytter.

Der er fire sentra som også utgjer skulekrinsane Eivindvik, Dalsøyra, Brekke og Byrknesøy. I kvar skulekrins er det barnehage, barne- og ungdomsskule og eldresenter. I tillegg er det sjukeheim i Eivindvik. I kommunen finst det m.a. eit aktivt skulekorpsmiljø, 4H og idrettslag.

Kommuneadministrasjonen ligg i Eivindvik. Dei kyrkjelege tilsette har alle kontor på kommunehuset og er ein del av arbeidsfellesskapet her med både kommunale og statlege tenester. I tillegg til soknepresten er det kyrkjeverje i 50 %, organist i 50 %, diakon i 20 % og kontorhjelpe i til saman 60 %. Ytre Sogn prosti har fått tildelt trusopplæringsmidlar, og i samarbeid med Solund jobbar ein for augneblinken med å få tilsett ein person i ledig stilling som kyrkjelydspedagog i 50 %.

Det er tre sokn med kvar sitt sokneråd i Gulen kommune. Gulen og Brekke sokn ligg på fastlandet medan Mjømna sokn er ei øygruppe som er bunde saman med bruer og med brusamband til fastlandet. Kvart sokn har si eiga kyrkje. I tillegg er det bedehus i kvart sokn. Bedehuskapellet på Byrknesøy er vigsla til kyrkjelege handlingar. Gudstenestene vert fordelte mellom sokna med gudsteneste tredje kvar sundag i det einskilde soknet. Det er eit aktivt barne- og ungdomsarbeid på bedehusa i Brekke og på Byrknes. I Eivindvik har ein det siste året utvikla det diakonale tilbodet "Møte-

plassen” som vert leia av diakoniutvalet.

Dei kyrkjelege tilhøva er prega av stor stabilitet. Det er ei grunnleggjande positiv haldning til kyrkja, og mest alle nyttar kyrkja til dåp, konfirmasjon og gravferd. Pr. år er det er i snitt 20 dåp, 30 konfirmantar, 10 vigslar og 35 gravferder.

I Bjørgvin bispedøme arbeider ein med omlegging av prostigrensene. Truleg vil sokna i Gulen i nær framtid verte ein del av Nordhordland prosti.

Vi søker ein sokneprest som har særskilt interesse for barne- og ungdomsarbeid. Ein kyrkjelydspedagog vil ha ansvaret for å utarbeide planar og setje ut i livet tiltak innan trusoppplæring, men det er ein føresetnad at også soknepresten tek del i desse utfordringane saman med staben elles. Soknepresten har innvilgt vidare ansvaret for konfirmantarbeidet. Vi søker ein sokneprest som vil vere med å utvikle gudstenesta i samsvar med gudstenestereforma og vere ein positiv drivkraft i kyrkjelydsbyggjande arbeid.

Prestetenesta vert leia av prostens. Alle prestane i prostiet må rekne med å gjere teneste i andre sokn enn sine primære sokn. Prestane i prostiet har ca. seks beredskapsvakter kvar pr. år. Søkjar må disponere bil.

Det er knytt buplikt til stillinga. Prestebustaden, som er eigd av kommunen, vart bygt i 1989, ligg sentralt plassert i Eivindvik og har eit bustadareal på 229 m². I hovudetasje er det kjøkken, stor vinkelstove, vaskerom og bad. I 2. etg. er det fire soverom, og bad. I kjellaren er det stor kjellarstove, eit soverom, bad og bodar. Frå Eivindvik tek det 2 1/2 time med bil til Bergen sentrum og 1 1/2 med hurtigbåt som har daglege avgangar tre km frå Eivindvik sentrum.

Nynorsk vert nytta som hovudmålform. Søkjar må opplysa om ein nyttar båe målformer. Opplysingar om samlivsform vil kunne verte innhenta og vektlagde ved tilsetjing. Vi gjer merksam på at opplysingar om søkerane kan verte offentleggjort sjølv om søkerane ber om å bli unnateke offentleg søkerliste. Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Stillingen vert løna i stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 53–65. Pensjonsinnskot i Statens pensjonskasse. Reiseutgifter vert godtgjort etter gjeldande regulativ. Til løna

kjem særlege regulativmessige godtgjeringsar. Det vert gjeve tilbod om arbeidsretteleing.

Nærare opplysningar om stillinga kan ein få hjå seksjonssjef Gunvor T. Mjanger, tlf 55 30 64 84 eller hjå prost Geir Sørebo, tlf 95 72 91 72.

Søknad via Bjørgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Søknadsfrist: 25. juli 2011

Bjergvin bispedøme

Sokneprest i Fjaler sokn i Sunnfjord prosti.

Fjaler kommune har i underkant av 3000 innbyggjarar, og ligg på sørsida av Dalsfjorden, med Askvoll i nord, Hyllestad i sør og Gaular i aust. Fjaler er både fjord- og kystkommune med stadane Folkestad og Korsund ytst ute i vest. Dale er kommunesenteret og har om lag 1000 innbyggjarar. Frå Dale er det 30 min til Førde lufthamn og knapt tre timar til Bergen.

Optimisme pregar Fjaler. Dalsfjordsambandet, med bru frå Dale til Askvoll, er under bygging – for å utnytte potensialet for vekst for begge kommunane og heile regionen. IT-selskapet ELIS – leiande innan IT-system for energibransjen, i stadig ekspasjon med fleire tilsette for kvart år, og Transplant – eit spennande kompetansesenter for design, meint å kunne hjelpe bedrifter til konkurransedyktige prosjekt, nasjonalt og internasjonalt, ligg i Dale. I ytre Fjaler finn vi Lutelandet Offshore som siktar mot å bli den mest serviceorienterte hamna i den europeiske offshoremarknaden. Dale har eit aktivt idrettslag, og kommunen har også ein særskild musikk- og kulturskule. På Dalsåsen finn vi Nordisk kunstnarsenter, og i Flekke, 10 km frå Dale, ligg ein internasjonal skule, United World College, samt Haugland rehabiliteringssenter. I Dale er det to barnehagar og full barnehagedekning, barneskule, ungdomsskule og vidaregåande skule. I sentrum er det bank, to matbutikker, kafé, stort kjøpesenter, bensinstasjon med bilverkstad, kommunehus med bibliotek, kino, idrettshall, lege- og tannlegekontor og sjukeheim.

Fjaler ligg i Sunnfjord prosti med Førde som prostesete, 45 km frå Dale. Det er månadlege samlingar med prosten og prestane i prostiet. Fjaler har to kyrkjer, Dale kyrkje og Guddal kyrkje, den siste om lag 30 km frå Dale. I ytre Fjaler er det to kapell, Hellevik kapell, 26 km frå Dale, og Folkestad kapell, 36 km frå Dale. I Dale er det gudsteneste annankvar søndag, i Guddal og Folkestad ein gang i månaden, og Hellevik har 7 gudstenester årleg. I tillegg er det gudstenestestad ved den 1000 år gamle steinkrossen i Korsund, der vi har friluftsgudsteneste. Korsundkrossen er godkjend vigselstad.

Det følgjer buplikt med stillingen. Preste-

bustaden er nett kjøpt av Opplysningsvesenets fond, og skal renoverast. Den ligg sentralt plassert i kommunesenteret Dale. Bustaden ligg i gangavstand frå kyrkje og kontor. Primærromma utgjer 134 m² med to stover, kjøkken og fire soverom fordelte på to etasjar, veranda og kjellar. Stor hage.

I 2010 var det i Fjaler 78 gudstenester, 29 gravferder, 39 døypte, 28 konfirmerte og 4 vigslar. Kyrkja i Fjaler har kyrkjevevje i 100 % stilling, kantor i 100 % stilling, kyrkjesekretær i 20 % stilling og deler ein stilling som spesialprest med nabosoknet Askvoll. Fjaler har òg eit samarbeid om presteteneste og trusopplæring med nabosoknet Gaular. Prestane har kvar si tenesteveke når det gjeld gravferder. Gaular og Fjaler deler på trusopplærar i 50 % stilling. Kyrkjekontoret ligg like ved kyrkja.

Soknepresten er geistleg representant i Fjaler sokneråd, og har ansvar for trusopplæringa saman med trusopplærar, kantor og spesialprest, med særleg ansvar for konfirmasjonsførebuinga. Ved gudstenesteførebuing er det tett samarbeid mellom prest og kantor. Kyrkja i Fjaler har, sidan mars 2009, gjennomført prøveordning for den nye liturgien, med tilpassing etter nye vedtak som har vore gjort undervegs. Vi er såleis godt førebudde når den nye liturgien blir innført i advent 2011. I årsrapporten til Fjaler sokn på www.fjaler.kyrkja.no kan du lese meir om arbeidet i soknet.

Det er eit godt samarbeid mellom kyrkja og skulane/barnehagane – med fleire kyrkjebesøk og gudstenester gjennom året. Det er ønskjeleg at soknepresten går inn i dette arbeidet, samt med institusjonsandaktar og -gudstenester.

Vi søker ein person som likar å vere saman med menneske, både born og unge, frivillege medarbeidarar, kollegaer og stab. Soknepresten må kunne arbeide sjølvstendig, men må også vere god i samhandling. Likeeins vere ein trygg leiari som kan arbeide målretta og systematisk. Vi ønskjer ein engasjert prest med hjarte for å gjere vidare "Den gode bodskapen" – og som vil komme med nye tankar og idear i eit arbeid i kontinuerleg utvikling.

Nynorsk er målform i kyrkje og kommune, og søkjarane må opplyse om dei kan nytte begge målformene. Opplysingar om samlivsform vil kunne verte innhenta og vektlagde ved tilsetjing. Kvinner vert oppmoda om å søkje. Vi

gjer merksam på at opplysingar om søkjarane kan verte offentleggjort sjølv om søkjarane ber om å bli unnateke offentleg søkjarliste. Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Stillingen vert løna i stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 53–65. Pensjonsinnskot i Statens pensjonskasse. Reiseutgifter vert godtgjort etter gjeldande regulativ. Til løna kjem særlege regulativmessige godtgjeringsar. Det vert gjeve tilbod om arbeidsretteiing.

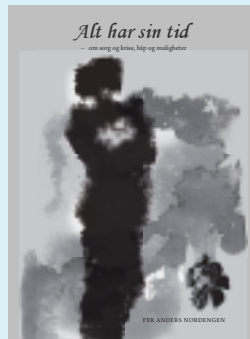
Nærare opplysingar om stillinga kan ein få hjå prost Reidar A. Knapstad (tlf 57 82 81 80) eller seksjonsleiar ved Bjørgvin bispedømekontor, Gunvor Taule Mjanger (55 30 64 84).

Søknad via Bjørgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Søknadsfrist: 25. juli 2011

Alt har sin tid

om sorg og krise, håp og muligheter

En av de mest fullstendige bøkene om sorg

Innhold:

*Sorg og krise er del av livet
Livet er som et stigespill
Knust liv
Sorg er ingen sykdom
Memento mori - husk du skal dø
Sorgfasene
Sorg og samliv
Barn og sorg
Humor som ressurs
Om å møte mennesker i sorg
Sorg og nye medier
Hvordan gjøre det beste ut av livet slik det har blitt*

**Per Anders Nordengen har også
utgitt:**

**Når forandring ikke fryder...
Livsglede i Livsalvoret**

60.000 solgte

www.skagerrakforlag.no

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

